

8. Koskela, M. (2023). Long-term outcomes of selective mutism: a systematic literature review. *BMC Psychiatry*. P. 2–14. URL: <https://d-nb.info/1318773741/34> (date of access: 05.12.2025).
9. Muris, P., & Ollendick, T. H. (2021). Current challenges in the diagnosis and management of selective mutism in children. *Psychology research and behavior management*. No. 14. P. 159–167. URL: https://www.dovepress.com/current-challenges-in-the-diagnosis-and-management-of-selective-mutism-peer-reviewed-fulltext-article-PRBM?utm_source=chatgpt.com#cit0003 (date of access: 07.12.2025).
10. Nedozym, I. (2021). Correction and development of social communication and interaction in children with autism spectrum disorders. *Special Child: Education and Upbringing*, 4, 69–81. URL: https://doi.org/file:///C:/Users/anast_d6qc6h1/Downloads/91-Текст%20статті-370-1-10-20230812.pdf (date of access: 08.12.2025).
11. Norbury, C., & Gosse, C. (2017). Language growth in children with heterogeneous language disorders: a population study. *Elsevier*. P. 812–818. URL: <https://acamh.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/jcpp.12793> (date of access: 14.12.2025).
12. Schalock, R. L., & Luckasson, R. (2021). Overview of Intellectual Disability: Definition, Diagnosis, Classification, and Systems of Supports (12e). *American journal on intellectual and developmental disabilities*. P. 1–7. URL: [https://www.aaidd.org/docs/default-source/default-document-library/definition-diagnosis-classification-and-systems-of-supports-\(12e\).pdf?sfvrsn=4ea93b21_0](https://www.aaidd.org/docs/default-source/default-document-library/definition-diagnosis-classification-and-systems-of-supports-(12e).pdf?sfvrsn=4ea93b21_0) (date of access: 08.12.2025).
13. Williams, D., Botting, N., & Bouche,r J. (2008). Language in autism and specific language impairment: Where are the links. *City Research Online*. P. 3–42. URL: <https://openaccess.city.ac.uk/id/eprint/3345/1/Williams%20Botting%20and%20Boucher%202008.pdf> (date of access: 04.12.2025).

Матеріал надійшов до редакції 13.12.2025 р.

УДК 378

Олександр Черета,

аспірант Інституту спеціальної педагогіки і психології

імені Миколи Ярмаченка НАПН України

a_chereda@yahoo.com

Oleksandr Chereda,

Postgraduate student, Mykola Yarmachenko Institute

of Special Pedagogy and Psychology,
NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine,

Інститут спеціальної педагогіки і психології
імені Миколи Ярмаченка НАПН України
м. Київ, Україна
вул. Берлінського 9, м. Київ, 04060, Україна

Mykola Yarmachenko Institute
of Special Pedagogy and Psychology,
NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine,
9 Berlinsky st., Kyiv, 04060, Ukraine

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПСИХОЛОГА

MODERN APPROACHES TO THE FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF A PSYCHOLOGIST

Анотація. Статтю присвячено детальному аналізу сучасних підходів до формування професійної компетентності психологів закладів спеціальної освіти, підкреслюючи їхню значущість у забезпеченні якісної та етичної психологічної практики. В умовах стрімких суспільних змін та зростаючих вимог до фахівців у сфері психічного здоров'я професійна компетентність психологів закладів спеціальної освіти стає ключовим фактором ефективної роботи психологів. У статті детально розглянуто різноманітні сучасні методи, що використовуються для розвитку цієї компетентності, та проаналізовано їхню ефективність. Серед них: компетентнісний підхід, який є основою сучасної психологічної освіти та орієнтований на набуття практичних навичок і знань; досвідчене навчання, що сприяє глибшому засвоєнню матеріалу через практичну діяльність та рефлексію; симуляційні технології, які надають безпечне середовище для відпрацювання клінічних навичок та отримання зворотного зв'язку; супервізія, що є важливим інструментом професійного розвитку та підтримки психологів закладів спеціальної освіти на різних етапах їхньої кар'єри; та безперервний професійний розвиток, який забезпечує постійне оновлення знань та вдосконалення навичок відповідно до сучасних вимог. Особливу увагу приділено інтеграції цих підходів у процес підвищення кваліфікації психологів закладів спеціальної освіти, а також висвітлено актуальність дослідження в контексті реформування української системи освіти,

яка прагне відповідати європейським та світовим стандартам у галузі психологічної підготовки. Стаття розкриває важливість подальших наукових досліджень у сфері розробки стандартизованих та надійних інструментів для об'єктивної оцінки рівня професійної компетентності психологів, що є необхідним для забезпечення якості психологічних послуг та захисту інтересів суспільства.

Ключові слова: професійна компетентність психолога, сучасні підходи, формування компетентності, компетентнісний підхід, досвідчене навчання, симуляційне навчання, супервізія, безперервний професійний розвиток, Україна.

Abstract. The article is devoted to a detailed analysis of modern approaches to the formation of professional competence of psychologists of special education institutions, emphasizing their significance in ensuring high-quality and ethical psychological practice. In the context of rapid social changes and growing demands on specialists in the field of mental health, the professional competence of psychologists of special education institutions is becoming a key factor in the effective work of psychologists. The article examines in detail various modern methods used to develop this competence and analyzes their effectiveness. Among them: a competency-based approach, which is the basis of modern psychological education and is focused on acquiring practical skills and knowledge; experiential learning, which promotes deeper assimilation of the material through practical activities and reflection; simulation technologies, which provide a safe environment for practicing clinical skills and receiving feedback; supervision, which is an important tool for professional development and support of psychologists of special education institutions at different stages of their careers; and continuous professional development, which ensures constant updating of knowledge and improvement of skills in accordance with modern requirements. Particular attention is paid to the integration of these approaches into the process of advanced training of psychologists of special education institutions, and the relevance of the study in the context of reforming the Ukrainian education system, which seeks to meet European and world standards in the field of psychological training, is highlighted. The article reveals the importance of further scientific research in the field of developing standardized and reliable tools for objectively assessing the level of professional competence of psychologists, which is necessary to ensure the quality of psychological services and protect the interests of society.

Key words: Professional competence of a psychologist, modern approaches, competence formation, competency-based approach, experiential learning, simulation learning, supervision, continuous professional development, Ukraine.

Актуальність дослідження. Актуальність формування професійної компетентності майбутніх психологів закладів спеціальної освіти зумовлено появою нової професійно значущої якості в системі їх підготовки, яка потребує всебічного вивчення. Умови соціально-економічного та інформаційного прогресу вимагають від психологів професійної мобільності, гнучкості та готовності до постійного вдосконалення свого рівня. В межах професійної стратифікації суспільства професійна компетентність розглядається як професійне покликання та професійний обов'язок, що формується в єдності способу життя, професії та освіти. Швидкі зміни в суспільстві та технологічний прогрес зумовлюють необхідність безперервного оновлення знань та вмінь психологів для ефективного реагування на нові виклики у сфері психічного здоров'я. Зокрема, зростає потреба у використанні інформаційно-комунікаційних технологій у роботі психологів з дітьми з особливими освітніми потребами, що є не просто тенденцією, а необхідністю сьогодення. Отже, дослідження сучасних підходів до формування компетентності є вкрай важливим.

У світовому контексті визначення та забезпечення професійної компетентності є ключовим завданням регуляторних органів для гарантування якості та етичних стандартів у галузі психології. Встановлення чітких професійних компетенцій є глобальною потребою для захисту громадськості та підтримки високого рівня професіоналізму. Ці компетенції слугують орієнтиром для реєстрації психологів, розробки освітніх стандартів та визначення етичних норм поведінки.

В Україні актуальність дослідження професійної компетентності підсилюється потребою у всебічному розумінні цього феномену в умовах соціально-економічного та інформаційного прогресу. Особливо гостро це питання постає в контексті сучасних викликів, таких як повномасштабне вторгнення, що вимагає від психологів закладів спеціальної освіти високого рівня підготовки та здатності ефективно діяти в екстремальних умовах. У зв'язку з цим активне використання та вдосконалення компетентнісного підходу в професійній підготовці психологів, які працюють з особами з особливими потребами (ООП), є надзвичайно важливим. Взаємозв'язок між розвитком

суспільства та вимогами до психологічних професіоналів підкреслює постійну необхідність дослідження та вдосконалення методів формування компетентності. Оскільки суспільство розвивається, зростають і вимоги до фахівців у сфері психічного здоров'я, що робить безперервне вивчення ефективних підходів до формування їхньої професійної компетентності надзвичайно важливим.

Аналіз попередніх досліджень та публікацій. Аналіз літературних джерел свідчить про багатогранність поняття «компетентність», яке трактується авторами як складне поєднання кількох взаємопов'язаних аспектів. Серед них виділяють: володіння необхідними знаннями, що є фундаментальною основою для будь-якої діяльності; здатність до їхнього практичного застосування, що підкреслює орієнтацію на дію та вирішення реальних завдань; а також наявність управлінських навичок [3, 4], що є критично важливим у контексті професійної діяльності, де необхідно організовувати процеси та керувати ними. Окрім цих функціональних аспектів, компетентність часто розглядається як характеристика особистості [3, 5], що містить в собі певні риси, якості та установки, які сприяють ефективній діяльності. Таке багатоаспектне розуміння дає змогу охопити як когнітивні, так і поведінкові та особистісні виміри компетентності, надаючи комплексний погляд на це явище.

Дж. Равен значно глибше розглядає концепцію компетентності, пов'язуючи її рівень безпосередньо з ефективністю діяльності суб'єкта. Він визначає компетентність не просто як сукупність окремих елементів, а як здатність людини інтегрувати різні когнітивні, емоційні та вольові складові для успішного виконання завдань та досягнення максимального результату. Ця інтегративна природа компетентності підкреслює її динамічність та системність.

До ключових компонентів компетентності, за Равеном, належать: уміння аналізувати явища та ситуації, що є основою для розуміння проблеми та прийняття обґрунтованих рішень; враховувати набуті знання, тобто не просто володіти інформацією, а вміти її застосовувати у новому контексті; прогнозувати майбутні виклики, що дозволяє бути проактивним та мінімізувати ризики; проявляти ініціативу, тобто бути активним учасником процесу, а не пасивним виконавцем; а також володіння емпатією та співпереживання, що особливо

важливо у професіях, пов'язаних з взаємодією з людьми, таких як психологія. Ці компоненти формують основу для досягнення високих результатів у будь-якій сфері діяльності.

Відповідно до концепції Дж. Равена, компетентність виступає як надпредметна характеристика особистості, що може проявлятися у різних видах діяльності, незалежно від їх специфіки. Найповніше вона розкривається у контексті особистісно значущої діяльності, що визначає рівень її цінності для суб'єкта. Це означає, що людина буде максимально компетентною в тих сферах, які для неї мають внутрішню мотиваційну цінність.

Оцінка компетентності, згідно з Равеном, здійснюється у два етапи. Спочатку визначається значущість певного виду діяльності для людини, оскільки без цього компонента оцінка може бути спотвореною. Потім аналізуються внутрішні ресурси, які сприяють досягненню бажаних результатів, тобто те, що людина має у своєму розпорядженні для успішного виконання завдань. Цей двохетапний підхід забезпечує більш глибоку та точну оцінку компетентності.

Модель компетентності Дж. Равена представлено у форматі матриці, що дає змогу візуалізувати та структурувати її компоненти. У верхній частині матриці зазначено три ключові групи поведінкових проявів: «Досягнення», «Співпраця», «Вплив», які було запропоновано Маккелландом ще у 1958 році. Ці категорії відображають широкий спектр поведінки, що сприяє успіху в різних контекстах. Вертикально розташовано компоненти ефективної поведінки, що забезпечують успішність діяльності. Така структура дає змогу системно підходити до аналізу та розвитку компетентності, враховуючи як загальні поведінкові патерни, так і специфічні складові.

Для кращого розуміння розглянемо приклад: для визначення професійної компетентності психолога необхідно спершу оцінити значення його управлінської діяльності, яка може охоплювати організацію роботи, взаємодію з клієнтами та колегами, а потім дослідити внутрішні ресурси, застосовувані в процесі ухвалення рішень та досягнення результатів. Це можуть бути аналітичні здібності, емоційна стійкість, комунікативні навички тощо. Підсумовуючи ці

складові, отримують загальну оцінку компетентності, яка відображає готовність фахівця до ефективної роботи.

Отже, компетентність є не монолітним поняттям, а складається з багатьох незалежних, але взаємопов'язаних елементів, серед яких:

- Когнітивні процеси (планування та прогнозування можливих перешкод) – це розумові операції, що дають змогу людині осмислювати інформацію, розробляти стратегії та передбачати наслідки своїх дій.
- Емоційні та мотиваційні аспекти (використання позитивних і негативних емоцій для виконання завдань) – це здатність керувати своїми емоціями та використовувати їх як джерело енергії та рушійну силу для досягнення цілей. Мотивація відіграє ключову роль у підтримці наполегливості та стійкості.
- Вольові якості та сформовані поведінкові навички (наприклад, схильність до творчої або структурованої роботи) – це здатність до саморегуляції, цілеспрямованості, вміння долати труднощі та проявляти наполегливість. Поведінкові навички відображають відпрацьовані патерни дії, які забезпечують ефективне виконання завдань.

Важливо зазначити, що ці компоненти визначають здатність людини досягати значущих цілей, причому вони можуть взаємозамінюватися у межах ефективної діяльності. Це означає, що при відсутності однієї якості її функцію можуть компенсувати інші, що дає можливість досягати результатів різними шляхами.

Визначення професійної компетентності психологів закладів спеціальної освіти є першим і найважливішим кроком до розуміння шляхів її формування. Ця категорія фахівців працює з особливими потребами учнів, тому їхня компетентність повинна включати специфічні знання та навички. Згідно з поглядами Т. Ковбасюк, професійна компетентність є поєднанням психічних та особистісних якостей, що дає змогу фахівцю діяти самостійно та відповідально. Це підкреслює не лише наявність знань, а й внутрішню готовність до самостійного прийняття рішень та несення відповідальності за них.

Достатньо точно визначення професійної компетентності дають Л. Захарова, В. Соколова, В. Соколов: «Під професійною компетентністю доцільно розуміти здатність ефективно вирішувати практичні завдання щодо розвитку ціннісних орієнтацій, практичних умінь діяльній соціально-бажаної, або, прийнятної самореалізації». Це визначення акцентує увагу на практичній орієнтації компетентності та її важливості для розвитку особистості в соціально значущому напрямі.

Л. Барінова та Ю. Карпюк також розглядають професійну компетентність як складну інтегративну характеристику. Сучасні погляди на професійну компетентність включають широкий спектр когнітивних, міжособистісних та особистісних атрибутів, підкреслюючи складність цього конструкту. Професійна компетентність визначається як сукупність знань, умінь та навичок, що визначає результат праці, поєднання теоретичної та практичної підготовки студентів, а також знань з професійно-особистісними якостями, на основі яких формується творчий потенціал, ініціативність, співробітництво, комунікативні здібності та здатність до навчання. [1; 2]. Це комплексне розуміння підкреслює, що лише сукупність цих елементів забезпечує високий рівень професіоналізму.

Л. Барінова виокремлює такі елементи професійної компетентності психологів закладів спеціальної освіти: алгоритм ефективної діяльності (тобто чітка послідовність дій для досягнення результату), теоретичні знання, психологічні установки (що відображають внутрішню готовність та ставлення до роботи), вміння та навички, особистісні та професійні якості, а також професійний досвід. Розгляд професійної компетентності через призму конкретних елементів дає можливість більш цілеспрямовано підходити до її розвитку та оцінки. На думку деяких дослідників, види компетентності можна об'єднати у три групи: когнітивні, афективні та вольові, що відповідає компонентам ефективної поведінки. Такий категоріальний підхід є корисним для структурування навчальних програм та тренінгових утручань, даючи змогу систематизувати процес формування компетентності. Професійна компетентність також характеризується як сформованість у практичного психолога закладу спеціальної освіти єдиного комплексу знань, умінь, навичок,

психологічних особливостей, професійних позицій та акмеологічних інваріантів, що підкреслює її цілісний характер та спрямованість на досягнення високого рівня професійної майстерності [1, 3].

Метою статті є аналіз та узагальнення сучасних підходів до розвитку професійної компетентності психологів закладів спеціальної освіти. Стаття має на меті дослідити теоретичні засади та практичне застосування різноманітних сучасних методів навчання, а також визначити ключові фактори, що впливають на формування професійної компетентності. Крім того, метою є надання огляду перспектив та рекомендацій для вдосконалення програм підготовки психологів, особливо в українському контексті.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та розкриття тематики було використано методи систематизації та узагальнення дослідженого матеріалу.

Результати дослідження. У сучасній освіті спостерігається значний зсув у бік компетентнісного підходу, який пов'язує формування професійної компетентності з підготовкою високопрофесійних фахівців, здатних до творчого розв'язання проблем та практичного застосування знань у швидко мінливих професійних умовах. Цей підхід відходить від простого накопичення знань до їх активного використання у реальних життєвих та професійних ситуаціях. Успішна реалізація компетентнісної моделі потребує узгоджених зусиль усіх рівнів підготовки, чіткого планування, наявності інструментів оцінки та сприятливого організаційного середовища.

Спостерігається міжнародна тенденція до переходу від навчання, що базується на часі, проведеному за навчанням, до навчання, орієнтованого на продемонстровану компетентність у конкретних галузях знань та навичок. Це означає, що акцент робиться не на кількості годин, проведених за партою, а на реальних результатах, які студент може продемонструвати. Україна активно впроваджує компетентнісний підхід у підготовку психологів, прагнучи привести свою систему освіти у відповідність до європейських та світових стандартів, випускаючи фахівців, які добре підготовлені до вимог професійної практики в

зкладах спеціальної освіти. Цей підхід передбачає динамічне поєднання знань, умінь та цінностей, а також розвиток практичних навичок та здатності до розв'язання проблем, що є ключовим для успішної адаптації фахівців до реалій ринку праці.

Досвідчене навчання є важливим педагогічним методом у формуванні професійної компетентності психологів закладів спеціальної освіти. Теорія досвідченого навчання Девіда А. Колба наголошує на важливості конкретного досвіду, рефлексивного спостереження, абстрактної концептуалізації та активного експериментування для створення знань. Цей циклічний процес дає змогу студентам не просто засвоювати інформацію, а пропускати її через власний досвід, осмислювати та застосовувати. Застосування досвідченого навчання в підготовці консультантів сприяє підвищенню залученості, розвитку професійної ідентичності та підтримці самоефективності. У контексті підготовки майбутніх психологів, зокрема у закладах спеціальної освіти, досвідчене навчання розглядається як ефективний спосіб розвитку емпатії, важливої якості для роботи з вразливими групами здобувачів освіти [5].

Симуляційні технології набувають все більшого значення у підготовці психологів. Симуляційні практики пропонують стандартизовані, безпечні та доступні можливості для студентів відпрацьовувати теоретичні навички та отримувати зворотний зв'язок. У психологічній підготовці симуляція використовується для розвитку комунікативних навичок, навичок командної роботи та емпатії, а також для практики реагування на невідкладні ситуації у сфері психічного здоров'я. Принципи та методи симуляційного навчання, що використовуються в різних галузях освіти, можуть бути ефективно адаптовані для підготовки психологів, надаючи студентам цінні можливості для розвитку навичок у контрольованому середовищі, де помилки не матимуть реальних негативних наслідків.

Супервізія відіграє ключову роль у розвитку професійної компетентності психологів. Основними функціями супервізії є нормативна (контроль якості та безпеки, що забезпечує дотримання етичних норм та професійних стандартів), відновлювальна (емоційна підтримка, що допомагає фахівцям справлятися з

професійним вигоранням та стресом) та формувальна (розвиток навичок, що сприяє підвищенню кваліфікації та розширенню арсеналу професійних інструментів). Різні моделі супервізії, включаючи розвиткові, дискримінаційні та психотерапевтичні, пропонують різноманітні підходи до підтримки зростання супервізорів від початківця до експерта. В українському контексті супервізія розглядається як важливий компонент безперервного професійного розвитку психологів, що забезпечує необхідну підтримку та керівництво у складних аспектах практики. Особливо ефективною є модель супервізії, орієнтована на конкретну модель практики, яка використовує активні стратегії, оцінює компетенції та надає зворотний зв'язок [4].

Безперервний професійний розвиток (БПР) є постійною необхідністю для підтримки та підвищення рівня професійної компетентності психологів закладів спеціальної освіти протягом усієї їхньої кар'єри. Сфера психології постійно розвивається, з'являються нові дослідження, методики та підходи, тому фахівці повинні постійно оновлювати свої знання та навички. БПР допомагає психологам залишатися в курсі новітніх досліджень та технік, вдосконалювати свої навички, відповідати вимогам ліцензування, сприяє особистісному та професійному зростанню та, зрештою, покращує результати роботи з клієнтом, підвищуючи якість надання психологічної допомоги. Різноманітні форми БПР, такі як семінари, вебінари, онлайн-курси та консультації з колегами, відіграють важливу роль у професійному розвитку психологів, забезпечуючи гнучкість та доступність навчання. Дослідження показують, що обов'язковий БПР сприяє більшій участі та усвідомленню переваг навчання, оскільки фахівці бачать конкретні результати своїх зусиль.

Незважаючи на значну підтримку сучасних підходів до формування професійної компетентності та активне впровадження інноваційних методів навчання, недостатність стандартизованих інструментів для її оцінки залишається проблемою, яка потребує розв'язання для ефективної реалізації та оцінки навчальних програм. Розробка та впровадження єдиних, об'єктивних та валідних методів оцінки компетентності є ключовим завданням для подальшого розвитку системи підготовки психологів та забезпечення високої якості їхньої

роботи. Без чітких критеріїв та інструментів оцінки складно відстежувати ефективність навчальних програм та визначати рівень готовності фахівців до самостійної професійної діяльності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Результати цього огляду узгоджуються з попередніми дослідженнями, що підкреслюють важливість багатоаспектного підходу до розвитку професійної компетентності психологів. Перехід до компетентнісної освіти, як це зазначено в численних дослідженнях, є важливою тенденцією, спрямованою на забезпечення того, щоб психологи закладів спеціальної освіти володіли необхідними для практики навичками.

Ефективність досвідченого навчання, підтверджена теорією Д. Колба та продемонстрована в підготовці консультантів, підкреслює цінність практичного застосування та рефлексії в психологічній підготовці.

Зростання використання симуляції, що відображає тенденції в спеціальній психології, відкриває перспективні шляхи для розвитку та оцінки навичок у контрольованому середовищі.

Критична роль супервізії з її різними моделями та функціями послідовно підтримується як ключовий елемент у спеціальній психології та забезпеченні етичної практики, що узгоджується з висновками щодо ефективності супервізії, орієнтованої на конкретну модель.

Необхідність безперервного професійного розвитку для підтримки компетентності та адаптації до мінливої галузі психології є добре встановленим висновком у літературі.

Збіг міжнародних та українських досліджень щодо важливості цих сучасних підходів свідчить про глобальний консенсус щодо напряму ефективної підготовки психологів закладів спеціальної освіти. Попри різні культурні та освітні контексти наголос на компетентнісному навчанні, практичному досвіді, симуляції, супервізії та постійному розвитку вказує на спільне розуміння того, що становить ефективну підготовку психологів у всьому світі.

Майбутні дослідження повинні бути зосереджені на розробці та валідації стандартизованих інструментів для оцінки професійної компетентності в

психології, щоб краще оцінювати ефективність різних методів навчання та забезпечити узгоджені стандарти в усій професії. Хоча сучасні підходи, що обговорюються, є дуже перспективними, їхній вплив не може бути повністю реалізований без надійних та валідних методів вимірювання компетентності спеціальних та практикуючих психологів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барінова, Л. Я. (2014). Психологічна компетентність особистості. *Вісник Одеського національного університету*. Серія : Психологія. Т. 19, Вип. 1. С. 29–35. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_psi_2014_19_1_5.
2. Карпюк, Ю. С. (2017). Професійна компетентність психолога як основа розвитку його професіоналізму. Серія : Психологічні науки. № 1. С. 100–111. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppapv_pn_2017_1_10.
3. Ковбасюк, Т. (2017). Акмеологічні інваріанти професіоналізму педагогічного працівника. *Нова педагогічна думка*. № 2. С. 12–15.
4. Левинська, І. Б. Структура професійної компетентності майбутнього психолога. eKMAIR.
5. Smith, M. K. (2001, 2010). 'David A. Kolb on experiential learning', the encyclopedia of [informal education](#). Retrieved:9/24/2015

REFERENCES

1. Barinova, L. Ya. (2014). Psykholohichna kompetentnist osobystosti. [Psychological competence of the individual.]. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu*. Seriiia : Psykholohiia. T. 19, Vyp. 1. S. 29–35. Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_psi_2014_19_1_5. [in Ukrainian].
2. Karpiuk, Yu. S. (2017). Profesiina kompetentnist psykholoha yak osnova rozvytku yoho profesionalizmu. [Professional competence of a psychologist as the basis for the development of his professionalism]. Seriiia: Psykholohichni nauky. № 1. S. 100–111. Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppapv_pn_2017_1_10. [in Ukrainian].
3. Kovbasiuk, T. (2017). Akmeolohichni invarianty profesionalizmu pedahohichnoho pratsivnyka. [Acmeological invariants of the professionalism of a pedagogical worker] *Nova pedahohichna dumka*. № 2. S. 12–15. [in Ukrainian].
4. Levynska, I. B. Struktura profesiinoi kompetentnosti maibutnoho psykholoha [structure of professional competence of a future psychologist]. eKMAIR. [in Ukrainian].

5. Smith, M. K. (2001, 2010). 'David A. Kolb on experiential learning, the encyclopedia of informal education. Retrieved:9/24/2015 [in English].

Матеріал надійшов до редакції 9.06.2025 р.